

**ОСОБИСТІТЬ ТА ОСВІТА
В УМОВАХ СУЧАСНИХ
СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ВИКЛИКІВ:
ЦІНІСНО-СВІТОГЛЯДНІ
ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ**

**THE INDIVIDUAL AND EDUCATION IN
THE CONTEXT OF CONTEMPORARY
SOCIO-CULTURAL CHALLENGES:
VALUE-WORLDVIEW DIMENSIONS AND
SCIENTIFIC-METHODOLOGICAL ASPECTS**

МАТЕРІАЛИ

III міжнародної науково-практичної конференції

PROCEEDINGS

of the 3rd International Scientific and Practical Conference

27 лютого 2026 р.

27 February 2026

Дніпро

2026

Dnipro

2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
ДНІПРОВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ
ІНСТИТУТ АРХЕОЛОГІЇ ТА АНТРОПОЛОГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК АЗЕРБАЙДЖАНУ
УНІВЕРСИТЕТ БІЛЕДЖИКА ШЕЙХА ЕДЕБАЛІ (ТУРЕЧЧИНА)
КАЗАХСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (КАЗАХСТАН)

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
K. D. Ushynsky South Ukrainian National Pedagogical University
Yaroslav Mudryi National Law University
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
Dnipro Academy of Continuing Education
Institute of Archaeology and Anthropology, National Academy of Sciences of Azerbaijan
Sheikh Edebalı University of Bilecik (Turkey)
Kazakh National Pedagogical University (Kazakhstan)

ОСОБИСТІТЬ ТА ОСВІТА
В УМОВАХ СУЧАСНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ВИКЛИКІВ:
ЦІННІСНО-СВІТОГЛЯДНІ ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ

THE INDIVIDUAL AND EDUCATION IN
THE CONTEXT OF CONTEMPORARY SOCIO-CULTURAL CHALLENGES:
VALUE-WORLDVIEW DIMENSIONS AND SCIENTIFIC-METHODOLOGICAL
ASPECTS

МАТЕРІАЛИ
III міжнародної науково-практичної конференції
PROCEEDINGS
of the 3rd rd International Scientific and Practical Conference

27 лютого 2026 р.
27 February 2026

Дніпро
2026
Dnipro
2026

УДК 303
ББК 63.3
О 53

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» ДОР» (протокол № 11 від 25.03.2026 р.)

Рецензенти:

Кулик Тетяна Вікторівна, к. іст. н., с.н.с., доцент кафедри міжнародних відносин і аудиту НТУ «Дніпровська політехніка»;

Мотуз Тетяна Володимирівна, к. пед. н., доц., завідувач кафедри загальної та спеціальної освіти КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» ДОР;

Ходус Олена Володимирівна, д. філос. н., доц., професор кафедри політології, соціології та публічного управління Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

За редакцією:

Висоцька Ольга Євгенівна, д. філос. н., проф., завідувач кафедри філософії КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» ДОР».

Дев'ятко Наталія Володимирівна, к. філос. н., доц., доцент кафедри філософії КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» ДОР».

О 53 Особистість та освіта в умовах сучасних соціокультурних викликів: ціннісно-світоглядні та науково-методичні аспекти: збірник матеріалів III міжнародної науково-практичної конференції, 27 лютого 2026 р., м. Дніпро, КЗВО «ДАНО» ДОР» / Наук. ред. О. Є. Висоцька. Техн. ред. Н. В. Дев'ятко. Дніпро: КЗВО «ДАНО» ДОР», 2026. 372 с.

Збірник матеріалів конференції присвячений висвітленню актуальних питань філософського та гуманітарного знання в контексті визначення соціокультурних викликів сучасності та шляхів їх подолання засобами освіти; філософсько-методологічних та культурологічних підвалин формування науково-методичного потенціалу сучасної освіти; ціннісно-світоглядних аспектів розвитку особистості в контексті впровадження освітніх технологій; розкриття ролі соціально-гуманітарних дисциплін у системі вищої освіти; формування духовно-ціннісної сфери особистості, духовної безпеки та ментального здоров'я українського суспільства в умовах російсько-української війни; науково-методичного супроводу впровадження сучасних освітніх технологій; методологічної культури та професійних компетентностей вчителя Нової української школи.

Рекомендовано для науково-педагогічних та педагогічних працівників вищої і післядипломної освіти, керівників закладів середньої та дошкільної освіти, працівників методичних служб, вихователів, вчителів, докторантів, аспірантів, студентів.

© Колектив авторів, 2026

© ДАНО, 2026

Апогеєм любові до року стає розуміння Вічного Повернення – концепції, яка стверджує, що життя буде повторюватись знову і знову нескінченну кількість разів. Це робить любов до життя необхідністю та перевіркою на щирість. Врешті-решт, людина, яка каже «Так» долі, стає подібною до Діоніса. Вона приймає трагізм світу не як прокляття, а як вічну естетичну гру.

Таким чином, в обох філософів, незважаючи на великі розбіжності, можна помітити одні й ті самі ідеї, подані в різних формах: резигнація перед життям, наповненим стражданням; абсурдний ірраціональний елемент (Бог та Воля); танець як символ руху; міфологічні прообрази (Авраам та Діоніс) і навіть концепти персонажів-героїв (лицар віри та надлюдина). Тим не менш, хаос Волі та К'єркегорівський орден лицарів у своїй основі мають протилежні етичні бази. Перший виступає за руйнівну творчу силу, яка вимагає нескінченної свободи й не терпить ідолів. Для нього життя – це велика естетика-танець болю та радості. У той час як лицар К'єркегора – це дисциплінований воїн духу, який перетворює внутрішній біль на принципи та ідеали, присвячуючи життя нескінченній любові, тобто Богу.

Список використаних джерел

1. К'єркегор. С. Страх і трепет: Діалектична лірика. Пер. з дан. М. Худа. Львів: Видавництво «Апріорі», 2025. 184с.
2. Ніцше Ф. Ессе Ното: Як стають собою. Пер. з нім. Г. Тарасенка. Львів: Астролябія, 2017. 160 с.
3. Ніцше Ф. Народження трагедії із духу музики. Пер. з нім. О. Томашевського. Львів: Астролябія, 2010. 192 с.
4. Ніцше Ф. Сутінки ідолів, або Як філософують молотом. Пер. з нім. Г. Тарасенка. Львів: Астролябія, 2018. 160 с.

КАРАСТАН Сергій Костянтинович

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня
вищої освіти, ОНП «Філософія»,*

*Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса)*

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ВИКЛИК ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА: ФІЛОСОФСЬКИЙ ВИМІР ОСВІТНІХ СТРАТЕГІЙ ПРОТИДІЇ

У сучасних умовах формування інформаційного суспільства економічна діяльність дедалі частіше перебуває під впливом складних соціокультурних і технологічних трансформацій. Тіньова економіка, як феномен, що охоплює неформальні, приховані від державного регулювання та контролю форми діяльності, постає не лише як економічна проблема, а й як соціокультурний виклик, який ставить під сумнів ціннісні орієнтири суспільства та формує нові ризики для розвитку демократичних інститутів. Філософський аналіз цього явища дозволяє розглянути тіньову економіку не лише через призму фінансових втрат і податкових порушень, а й як феномен, який відображає складності морального вибору, структуру соціальних відносин і ступінь розвитку культурної свідомості [2].

Тіньова економіка виступає симптомом дисбалансу між нормативними інститутами та реальними практиками поведінки громадян. Вона формується під впливом багатьох факторів: низького рівня довіри до держави, недостатньої фінансової та правової грамотності, культури обхідних стратегій виживання та адаптації, а також наявності соціально-економічних нерівностей. У цьому контексті тіньова економіка є не просто економічним явищем, а соціокультурним маркером ступеня розвитку суспільства, що відображає його ціннісні пріоритети та моральну свідомість. Одним із ключових викликів сучасного інформаційного суспільства є розширення доступу до цифрових платформ, електронної комерції та фінансових інструментів, що, з одного боку, підвищує ефективність економічної діяльності, а з іншого – створює нові можливості для прихованих операцій. Цифровізація бізнес-процесів і поширення інтернет-технологій відкривають значні перспективи для легалізації економіки, але водночас ускладнюють контроль держави та підсилюють соціокультурні ризики тіньових практик. У цьому контексті освітні стратегії протидії тіньовій економіці набувають особливої актуальності.

Освітній аспект боротьби з тіньовою економікою передбачає формування ціннісної та правової свідомості, розвитку економічної та цифрової грамотності, усвідомлення етичних і соціальних наслідків неформальної діяльності. У філософському вимірі такі стратегії спрямовані на перехід від формальної обізнаності до глибинного розуміння соціальних норм і моральних принципів, що лежать в основі легітимної економічної поведінки. Викладачі, науковці та громадські ініціативи можуть формувати освітні програми, які не обмежуються знанням законодавства, а інтегрують критичне мислення, аналіз соціальних ризиків та розвиток особистісної відповідальності [1].

Філософський підхід дозволяє також виявити структурну взаємозалежність між індивідуальною свідомістю та соціокультурним середовищем. Тіньова економіка не існує ізольовано від суспільних практик; вона інтегрована у повсякденну поведінку, уявлення про «правильне» і «неправильне», моральні компроміси, що приймаються людьми в умовах нестабільності та невизначеності. Саме тому протидія цьому явищу потребує не лише інституційних і регуляторних заходів, а й комплексного освітнього впливу, спрямованого на трансформацію ціннісних орієнтирів та соціальної культури.

Ефективними освітніми стратегіями є:

1. Інтеграція тем економічної етики та правових знань у навчальні програми, що дозволяє формувати критичне усвідомлення наслідків тіньової діяльності.

2. Розвиток цифрової компетентності, яка допомагає ідентифікувати ризики неформальних економічних практик та забезпечує прозорість електронних транзакцій.

3. Практичні кейси та моделювання ситуацій, що дозволяють студентам оцінювати етичні дилеми, прогнозувати наслідки порушень та виробляти власні стратегії відповідальної поведінки.

4. Підвищення ролі соціально-гуманітарних дисциплін у формуванні ціннісного фундаменту економічної поведінки, зокрема через філософію, соціологію та культурологію.

Таким чином, освітні стратегії протидії тіншовій економіці мають не лише навчально-практичний характер, а й соціокультурний та філософський вимір. Вони спрямовані на зміну свідомості, розвиток моральної відповідальності та формування стійких соціальних норм, що підтримують легальну економічну діяльність. Філософський підхід у цьому процесі дозволяє системно поєднувати знання, цінності та практику, забезпечуючи цілісне осмислення проблеми та інтеграцію освітніх впливів у життєвий досвід людини.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що тіншова економіка виступає не лише як економічне явище, а як соціокультурний виклик, що вимагає комплексної реакції суспільства. Філософський аналіз цього явища допомагає окреслити освітні стратегії, які інтегрують знання, цінності та етичні принципи, сприяючи формуванню відповідальної, свідомої та соціально орієнтованої поведінки. У перспективі саме такі підходи можуть стати фундаментом для створення інформаційного суспільства, де економічна діяльність підпорядкована не лише вигоді, а й загальнолюдським цінностям, демократичним принципам та соціальній солідарності.

Список використаних джерел

1. Карастан С. К. Ціннісна трансформація особистості під впливом тіншових економічних практик. *Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства*: матеріали VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 22–23 травня 2025 р.). Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. С. 81–82.

2. Петінова О. Б., Карастан С. К. Тіншова економіка як соціальний інститут: інституціональний аналіз і теоретичні витоки. *Філософсько-освітні студії*: Збірник наукових праць. Частина 2: Статті [за результатами II Міжнар. наук.-практ. конф. (20-21 листопада, 2025 р., м. Херсон, м. Хмельницький) / за ред. Г. Д. Берегової та ін. Херсон: Книжкове вид-во ФОП Вишемирський В. С., 2025. С. 110–114.

КАРПАНЬ Ірина Семенівна

*кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри гуманітарної освіти,*

*Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія
неперервної освіти» ДОР» (м. Дніпро)*

ДЕКАЛОГ ЯК КУЛЬТУРНО-ФІЛОСОФСЬКЕ ДЖЕРЕЛО НОРМАТИВНОЇ МОДЕЛІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

У сучасному освітньому дискурсі концепція сталого розвитку розглядається як ключовий орієнтир трансформації школи та підготовки особистості до життя в умовах глобальної взаємозалежності. Документи United Nations та освітні ініціативи UNESCO наголошують на необхідності формування екологічної, соціальної й економічної стійкості. Водночас у педагогічній практиці ця концепція нерідко редукується до інструментальних аспектів, пов'язаних передусім із розвитком компетентностей та екологічною проблематикою. Однак сталий розвиток передбачає не лише інституційні чи технологічні зміни, а й наявність ціннісних підстав, що забезпечують відповідальну поведінку особистості та запобігання деструктивним формам взаємодії. У цьому контексті актуальним є звернення до культурно-історичних моральних кодів, які формували

Зміст

РОЗДІЛ 1. СОЦІОКУЛЬТУРНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ ЗАСОБАМИ ОСВІТИ	4
<i>Андрущенко О. П.</i> Цифровізація публічного простору та трансформація механізмів легітимації політико-правових відносин: освітній вимір	4
<i>Бакуменко О. В.</i> Технічна творчість і культура відповідальності в цифрову епоху	6
<i>Бурчак А. Ю.</i> Освітні технології конструювання політичної реальності	7
<i>Васильєв О. М.</i> Життєтворчість як спосіб інтеграції раціонального й екзистенційного досвіду	12
<i>Верецагін О. Ю.</i> Цифровий дизайн і трансформація світогляду сучасної людини	13
<i>Вершина В. А., Михайлюк О. В.</i> «Розмита відповідальність» як маркер сучасного стану суспільства	16
<i>Висоцький О. Ю.</i> Освітні технології формування стійкості суспільства в умовах повномасштабної війни	18
<i>Данильян О. Г., Дзьобань О. П.</i> Цифрове освітнє середовище: виклики інтеграції та динаміка розвитку	21
<i>Данканіч Р. І.</i> Деструктивні моделі міжлюдських відносин у європейському культурному просторі	24
<i>Дев'ятко Н. В.</i> Формування ідентичності під час російсько-української війни	26
<i>Забашта М. А.</i> Резигнація як танок абсурду: лицарська віра VS хаос волі	28
<i>Карастан С. К.</i> Тіньова економіка як соціокультурний виклик інформаційного суспільства: філософський вимір освітніх стратегій протидії	30
<i>Карпань І. С.</i> Декалог як культурно-філософське джерело нормативної моделі відповідальності	32
<i>Кругленко Л. В.</i> Освіта як механізм подолання соціокультурних ризиків сучасного суспільства	35
<i>Крутько І. В.</i> Сучасні соціокультурні трансформації як чинник розвитку вищої педагогічної освіти України	37
<i>Nametova A. S.</i> Social Work in Educational Institutions	39
<i>Луценко Д. В., Швороб О. А., Жук В. В.</i> Викладання історії в умовах глобалізації: виклики для національної ідентичності	42
<i>Овчаренко О. А.</i> Шкільна освіта як простір формування культури рівності в умовах війни	44
<i>Пісчанський Б. В.</i> Постінформаційне суспільство: деякі характеристики феномену	46
<i>Савош Г. П.</i> Соціокультурне освітнє середовище як важливий чинник впливу на сучасну освіту	47
<i>Соболева С. М.</i> Зміст та основні складники педагогіки лідерства у вищій військовій освіті	49